

שבת טיש

ספורים ואגדות * פנינים ופרפראות * מדות והליכות

מתוך הספר "שבת טיש"
כרך שישי בסדרה בע"ה

פנינים

ויאמר ה' אל אברהם לך-לך מארצה (יב, א)
- אברהם נוטריקון ר'בות מ'חשבות ב'לב איש, רמז יש כאן לכל אדם: לך-לך מארצה, מהשתדלות יתרה פענינים ארציים וקמריים, כי לא תוכל לשנות ממה שנגזר עליך משמים; רק נצטת ה' היא תקום, ותבוא אל הארץ אשר אראך - לקבל את החלק הארצי והגשמי בדרך שימצאו לך מקומם. (אגרא דכלה)

ויקח אתו לוט (יב, ב) - למה זכה לוט לשהות במחצית אברהם אבינו? מפני שאביו ה'רן נכנס עם אברהם לאור בשרים ושורף על קדוש ה', ואף שלא היה הדרך במסירות נפש בשלמות, אין ה' מקפח שכר כל בריה וזכה בנו להיות בצל אברהם. (השפת אמת)

ויעל אברהם ממצרים וגו' ה'נבחה (ג, א) - ויעל נוטריקון עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה, כי למוד התורה צריך להיות מתוך זמרה וחיות באהבת ה' בחשק ובשמחה, נטל אברהם אבינו זמירות ונגונים ממצרים - ממקומות נמוכים, והעלה אותם 'הנבחה' רמז לתורה שנגמאת בדרום, ובכח הזמרה רומם את התלמידים והחזיר בהם חשק ללמוד. (האמרי חיים)

ואנשי סדם רעים וחטאים לה' מאד (ג, יג) - מיכא במדרש: "מצאתי דוד עבדי" - היכן מצאתיו? בסדם. ורמז יש כאן לסעדת מלכה מלכה שתקנה דוד המלך, כי תבת סדם נוטריקון סעדת דוד מ'לכא, ובכל סעדת מלכה מלכה נמצא דוד המלך. ואנשי סדם - האנשים היושבים בצנותא בסעדת דוד מ'לכא, רעים - בישיבת רעים באהבה ואהבה, וחטאים לה' מאד - נקיים ומטהרים הם לפני ה' מאד, מלשון 'חטאת את הבית'. (רבי חנה מקלושיץ)

אליהו אברהם אבני מגן לך שחרך הרבה מאד (טו, א) - העמיד אברהם אבינו מגן לעם ישראל לכל הדורות, והשריש בכל לב ישראל ניצוח יהדות פנימי שלא יוכל לאבדו, ועל-ידו יוכל לשוב בתשובה. ואף שעבר אלה עברות, מכל מקום ניצוח ההגנה שהוריש לנו אברהם אבינו עדין טמון בתוך עמק לבנו, ועל זה מקבצים "מגן אברהם". (החידושי הר"מ)

הוא דמשק אליעזר (טו, ב) - למה טען אברהם שהוא הולך עירי בלי ממלא מקום, והרי תלמידו אליעזר היה דולה ומשקה מתורתו? אלא שזו היתה מוגעתו של אליעזר, שהיה רק דולה ומשקה מתורת רבו, ולא הוסיף משלו, וכל צדיק צריך להורות לבני דורו לפי צרך הדור, לתחש ולחוסר על רבותיו. (שפת צדיק)

ידו בכל יד כל בו (טו, יב) - בגימטריא לסטים, כפי שכתב רש"י. (תולדות אברהם יצחק)

ספורים בפרשה

ותקל גברתה בעיניה (טו, ד)
רבי חיים יצחק חיקין, מתלמידיו של ה"חפץ חיים", עמד בראשות ישיבת "חכמי צרפת" בעיר אקס-לה-בן בצרפת במשך כיוכל שנים, והעמיד תלמידים רבים. יחד עם החנוך שהחזיר לתורה ויראת-שמים, נתנה האפשרות לתלמידים לקבל השכלה כללית, ובתכנית הלמודים נכללו מעט למודי חל. ראש הישיבה עמד בתקף, כי הלמודים הללו יהיו בבחינת טפל, אל מול העקר - למוד התורה הקדושה. ורגיל היה לומר, כי למודי הקדש הם בבחינת 'שרה אמנו', לעמת למודי החל שהם בבחינת 'הגר שפחת שרה'. תכליתם היחידה היא לשרת את חכמת התורה הקדושה, והדבר יתכן רק כאשר נשמר היחס הנכון בין הגבירה לבין השפחה. ברגע שהשפחה מנסה לדחוק את רגלי הגבירה, הריהו בבחינת 'ותקל גברתה בעיניה', ואז אין מנוס מאשר לקיים "גרש את האמה הזאת ואת בנה..."

ויאמר לה מלאך ה' (טו, ט)
דבר מפלא ראינו אצל הגר. בהיותה בבית שרה גברתה - ותקל בעיניה, נענשה וגרשה מביתו של אברהם אבינו. ואילו בהיותה במדבר זכתה וראתה מלאכי אלקים, ולכל דבור נתגלה אליה מלאך נוסף. מדוע זכתה לכה? אמר אחד המגידים, כי זהו שכרו של בעל יסורים, הגר נענשה ונתגרשה, ישבה במדבר פעלובה ואמלקה, ומיד התעוררו עליה רחמים ונאו מלאכים כדי לכבדה. הגר התעוררה מזה מאד, ומיד אמרה: "אתה אל ראי" - אתה האלקים 'הרואה בעלבון עלובים', כלשון תז"ל במדרש רבה.

וכן אמרו על דברי הגמרא בעבודה זרה: "אמר רב יהודה אמר רב, שתים עשרה שעות הוי היום, שלש הראשונות הקב"ה יושב ועוסק בתורה; שניות יושב ודן את כל העולם בלו, ביון שרואה שנתחבב עולם בליה, עומד מכפס הדיון ויושב על כפס רחמים; שלישיות יושב ודן את כל העולם בלו מקרני ראמים עד ביצי כנים; רביעיות יושב ומשחק עם לוייתו, שנאמר לוייתו זה יצרת לשחק בו". למה צריך הקב"ה לשחק עם הלוייתו? אלא שתחלה ברא שני תנינים זכר ונקבה, ולאחר בראתם הרג את הנקבה ומלחה לצדיקים לעתיד לבוא, וממילא נותר הלוייתו בודד בעולמו, ולכן יושב הקב"ה ארבע שעות בכל יום, עם הלוייתו - כלומר עם כל האנשים הבודדים בעולם, ומשחק עמם כדי לשמחם ולהפיג את צערם על בדידותם.

לך-לך מארצה וממולדתך ומבית אביך (יב, א)
אחד מחסידי הרבי מליובאוויטש, שעסק בקרוב נערים לתורה ומצות, נסע אליו בתחלת הדרך עם קבוצת ילדים מעירו שזה עתה הגיעו למצות. כשעמדו לפניו התענין הרבי אצל הנער הראשון, אם הוא מתפונ להפנס בשנה הבאה לשיבה, אך הלה השיב בשלילה והסביר: "אף אחד מכל הילדים שב'בלאק' (הרחוב) שלי, לא הולך לשיבה". שאלו הרבי על מה הוא למד לאחרונה, והלה ספר מפרשת השבוע על נח שבנה תבה גדולה שהצילה אותו ואת כל משפחתו מהמבול שירד בעולם. "יודע אתה מדוע המבול השמיד את כל בני האדם בעולם, ואלו נח ומשפחתו נצלו?" אמר לו הרבי, "מפני שנח לא עשה את מה שעשו הרשעים ב'בלאק' שלו... פנה הרבי לילד שאחריו, וגם הוא ספר שאינו מתפונ ללכת לשיבה כפי חבריו, וכשהרבי שאלו מה למד בכתו לאחרונה, ספר כי למדו על אברהם אבינו שהיה צדיק גדול מכניס אורחים ובעל-חסד. אמר הרבי: "ביצד יתכן שעם ישראל מתקנים כבר אלפי שנים ולא נטמע בין הגויים?" והשיבו: "מפני שאברהם אבינו לא שמע ולא עשה את מה שעשו אנשי ה'בלאק' שלו..."

שא נא עיניך וראה מרהמקום (ג, יד)
באחד ממסעיו של הרב מפוניבז' בארצות-הברית לטובת ישיבתו, נודמן פעם לביתו של יהודי עשיר ממשפחת סאטנסקי. ישב הרב עם מארחו ובגנייהבית בטרקליו, והבחין כי על הקיר תלויה תמונת אבי המשפחה, יהודי הדור-פנים מהדור הקודם, כשהוא יושב בחדר גדוש בספרים והגה בתורה הקדושה. התבונן הרב ממשכות בתמונה, עד שבגנייהבית תמהו מה מצא האורח הנכבד בתמונת זקנם. כשהבחין הרב מפוניבז' בפליאתם, אמר בארשת של כבוד והערכה: "יהודי של פעם! יהודי בעל-צורה, והפרת פניו ענתה בו פי יהודי חשוב היה". לאחר זמנמה פלט: "דיוקן פה נפלא. היה מתאים להתנוסס באוצר-הספרים של ישיבתנו הקדושה". התלהבו אנשי-הבית, והביעו מיד את נכונותם להעניק לרב את התמונה, שכן הדרב יהיה להם לכבוד גדול. אולם הרב התחנך בפקחות ואמר: "אף אני אשמח לעשות זאת, אלא שתחלה יש להקים בישיבתנו את הספריה, ואז נוכל לתלות בו את תמונת אביכם..." הרמז הובן היטב, ובעל-הבית נטל על עצמו את ההתחייבות לשאת בעל הקמת אוצר-הספרים בישיבה.

רבי יהודה צבי מרוזקא ז"ע
ליום ההולולא, ר' במרישון תר"ח

מגדולי צדיקי דודו, בנו של רבי משה מסמבור, תלמידו
המבוקש ותלמו של דודו, אח-אביו, רבי צבי הירש
מזידטשוב. נודע בגאונותו בנלח ונסתח, וזכה ללמד
התנים צדיקים מספרים. היה מוזקט סכומים גדולים
לצדקה, ואלו שרדפו אותו היה מקדים לתמוך בהם בחלה,
והשיב להם טובה תחת שנאתם. תמכה הרבנית למה לא
תפעל במרומים שיעקשו שונאי? והשיב: כל פחי הוא
מפני שאני בולם פי בשעת מריבה, ורק בכח מדה זו אני
זוכה להשיפע ישועות לישואל, אם אך לא אהיה מעביר
על מדותיו לא אוכל לפעל מאומה. ומפוא אהה למד מה פחו
של יהודי שמעביר על מדותיו, שומע תרפתו ואינו משיב,
שבכחו להשיפע ישועות.

בתקופת בהגותו קראדשין, היה שם יהודי שהתפלל
ארכות ומתנהג בחסידות, ואנשי המקום נהנו בו כבוד, אף
שידעו שאינו אלא מלשין נתקב, המוסר לרשיות את אלו
שעוברים על חקי הממשלה. דרש רבי יהודה צבי בגנותו,
ולא לו שטענו פי אותו מלשין מרבה תפלה ועבודה,
השיב: "מה לנו ולתפלותיו? הרי אמירתו לגבוה כמסירתו
להדיט דמי... מלשון הגמרא בקדושין. פעם אמר לו רבי
עקל מספרי, פי להיות רבי ולהנהיג עדת חסידים, הרינו
תאנה בכל התאות. נענה רבי יהודה צבי ואמר: "אכן, אבל
היא אפשר להגיע לתאנה זו, עד שמשפרים תחלה את כל
התאות..."

ספר הישפע חיים" מקלויבבורג, פי פעם בקר הפוהר"ם
אינושטט מתלמידי החת"ם סופר, אצל הצדיק מרוזקא, עמו
היה פיידותו גדולה והעריכו מאד על בקיאותו ותורפתו
בתורה. כעכל נימוס מבני הנגרה אכל מנולג, בעוד הרבי
אכל יגדיו וחלק שריו למסבים. התפלל האורח מודיע הרבי
אוכל בדין, ונענה: "הלא די נגראה בדי הנורא בצלם דמות
תבניתו, יגדיו אני מקים מצות, נותן צדקה, מניח תפלין,
פוחת גמרא ללמד, לפני הקעה נטלה ידים וברכתו על
נטילת ידים, ואף אהיה אותו ואטל מולג שברבים יציה,
ולא רבו עליו מעולם חוץ ממרבית טבילת כלי? מיד נתיח
הפוהר"ם את המולג מידו, וכשהביאו לפניו קובל רותה,
אכלו בדין, ושוב לא השתמש במולג..."

יוסיף דעת

שני סיפורים מסופרים בספרי הדרוש על אברהם אבינו ע"ה,
במנוטטים בספרי בני דורנו מדרש חז"ל, בעוד מקורם
בספרי בעלי-דרוש מאחרים, ואין להם מקור קדום. המדרש
הראשון מספר אודות מירוד שפעם ביקר אצל אברהם,
ושתה אצלו חודש ימים. כשביקש ללכת דרש אברהם שישלם
לו, ומרוד תמה הלוא אתה מאכיל ומשקה את אורחך בחינם,
ולמה תדרוש ממני תשלום מלא? השיב לו אברהם, אמת כי אני
מכניס אורחים, אבל רק לאנשים ולא לאל, וכיוון שאתה טוען
שאתה אל, עליך לשלם, ואברהם דרש ממנו לשלם את כל
ההוצאות ששילם כל השנים על כל האורחים, מפני "שבשעה
שהאורחים נפטרים ממני, הם מכריזים אותי שהאל ישלם לי
כפליים ממה שנתתי להם, ואם ולבדיר אתה אל - צריך אתה
לקיים את כל מה שהם ברוכני..." לא יכול היה נמרוד לשלם
סכום כה עצום, עד שהגיע לו אברהם שיחתום על שטר שהוא
מכיר שאינו אלא בשער ודם. עשה כן נמרוד, ואברהם הכריז בכל
המדינה כי נמרוד הודה שישלם אל, והיה הדבר לחרפה נוראה
לנמרוד. וכיוון שהתיירא מאברהם לא היה יכול להזיק לו, לכן
כאשר נטל בשבת את לוט, וקלסתר בניו היה ידומה לאברהם,
ביקש להוליק את לוט בכל המדינה ולהצניח כאברהם, והוא
יודה באלהותו של אברהם, והכתב שפרסם בזמנו אינו אלא
מוזיף. לכן רצה אברהם להציל את לוט מידי נמרוד, הוא
אמר, כדי לקדש את ה'. זה תוכן הסיפור המוזכר בספרים
כ"מדרש חז"ל, אך אמתו של דבר הוא המצאה של דרשן
כמואב ב"שער בתרבים" שנדפס בווארשא בשנת תר"ג, ושם
כותב: "ושמעתי מדרשן אחד... ויתכן דמעשה שהיה כן היה".

האגדה השנייה מספרת על זקן שבא לאוהל אברהם, ואחר
אכילתו הוציא פסל מכיסו והודה לו. ניסה אברהם להסביר
לזקן את כסילתו, וזו חלה שהיה כבר בן תשעים התקשה
לחלוף מאמנתו בסבל, עד שהתיישב ממנו אברהם ונירשו
ממנו. אמר לו הקב"ה: "אני יושב ומצפה לאותו זקן בן תשעים
מתי ישוב בתשובה, ואהה התיישבת ממנו בזמן קצת? מיד יצא
אברהם אבינו לחפש, השיבו לביתו וכיבדו, ולבסוף חזר חסרו
והחלו להאמין בו. האמת היה חביב על הגר"ע יוסף, וזכרנו
בהספד על חכם מנשה לוי, ואף טענים בזה למה חשש אברהם
אבינו למוח את עצמו בפרסיה, שמה לא יבואו אליו אורחים
ולא יוכל עוד להשיפע עליהם ולהשיבם בתשובה, ולכן ביקש
עצה מנען אשכול הממרא על המילה. אולם עם לסיפור זה,
המצוטט כיום בספרים כ"מדרש חז"ל" אין מקור קדום, ומקורו
מהספר "בוצר עוללות" (ושם מסופר כי הזקן היה בן 198)
שנדפס בסוף החומש עם התרגום של מנדלסון.

לדילקה מארצה

רבי פינחס מקוריץ היה אומר, פי "עד פרשת לך-לך שקוראים בו ענין אברהם אבינו עליו השלום, שריו העולם
במבוכה והסתרה, ואחר-כך מתעורר חסד אברהם אבינו וזמן מסגל הוא להשיפע ישועות בעולם". יפה היא
אפוא התקופה לבקש ישועה לעם ישואל, בזכותו של אברהם אבינו עמוד החסד, להתנתן בפניו בוואנו ולעורר
רחמים להחיש גאלתנו פי באו מים עד נפש, וכפי הספור דלחלקן.

אחד מגדולי תלמידיו של מרן הבעל-שם-טוב, היה הצדיק רבי דוד פורקס, שבהו כמגיד מישרים במו'בוז'.
תחלה התנגד לדרבו של הבעל-שם-טוב, אף לאחר שעמד על גדלתו התקשר אליו בקשר אמין והיה מחשובי
חסידיו, התלוה אליו בנסיעותיו למען הכלל, ושמש אצלו כבעל-תפלה בימים הנוראים.

כל ימיו השתוקק רבי דוד לעלות ולחונן את עפר ארץ-הקדש, עד שפעם התעוררה בקרבו תשוקה עזה לזכות
לכה, ונמר אמר להוציא את משאת-נפשו אל הפעל. אף פמוכן שלא ההין בנפשו לעזוב את עירו ומולדתו
טרם יטל רשות וברכה מרבו הגדול הבעל-שם-טוב, ונסע אליו לקבל רשות. הבעל-שם-טוב ראה בעיני-יפה
את נסיעתו, וברכו בברכת אהבה שיצליח דרבו, אף למרבה התמיהה הוסיף ואמר לו: "ראה נא שלא תעשה
בדרבך דברי שטות כלי להתבונן בדרבך". הדבר היה לפלא בעיני רבי דוד, אף מקצר השעה ודחק הזמן לא עמד
על הדברים ויצא לדרבו. במהלך המסע בים, עוצרת האניה ליד אי מאי הים, ורבי-החובל מודיע על שהות של
שעות מספר למנוחה וחלוץ-עצמות באי שלפניהם, טרם ימשיכו בדרבם. כל הנוסעים ירדו אל האי, וביניהם גם
רבי דוד, שבקש להתפלל תפלת שחרית, היות והשעה היתה שעת בקר מקדמת. הוא העדיף כמובן להתפלל
במנון מישואל, או לפחות בבית יהודי, ולכן החל לבדוק באי שלפניו אם הוא מקום ישוב, והאם מתגוררים
בו מאחינו בני ישואל. והנה לפתע לנגדו איש זקן ונשוא-פנים, בעל-קומה ובעל-צורה, ולמרבה הפליאה הוא
פונה אליו ומתענין אם שמו 'ד' דוד'. מובן מאליו כי רבי דוד פורקס הבין פי הזקן העומד לפניו הוא בודאי צדיק
ובעל-מדרגה, ובקש לדעת היכן יש מקום המתאים לתפלה. הזקן בקש ממנו להתלוות אליו לביתו, ושם העמיד
לפניו חדר הראוי לתפלה פדת וכדיו. רבי דוד נעמד להתפלל בארבה פדרבו בדבקות עלאית, ולאחר שסיים את
תפלתו, הפתע לראות פי הזקן היכן לו סעדת שחרית ערבה וערוכה, פסעדת שלמה בשעתו.

הסב רבי דוד אל השלחן, נטל ידיו והיטיב את לבו, ובינתים שח עמו הזקן אודות בני ישואל השרויים בגולה,
התענין אודות בריאותם וחייהם, ורבי דוד נענה ואמר בבטחון: "ברוך הוא וברוך שמו. הבורא יתברך לא עזב את
צאן מרעייתו". שוב התענין הזקן ושאל על מצב הפרנסה של כלל ישואל בארצותם, ורבי דוד השיב שוב מתוך
אמונה יוקדת: "פה יעזר ה' וכה יוסיף, עם ישואל חי וקיים, ה' יתברך נותן להם לכל בשר וזן ומפרנס מביצי
פנים ועד קרני ראמים". "ומה בענין על הגלות שהשתרג על צואר עם ישואל? ביצד הם מתמודדים עם שונאי
ישואל אשר עומדים עליהם לכלותם, והם בבחינת פבשה בין שבעים זאבים?" ורבי דוד ממשיד פסגנון דבורו
הרווי באמונה: "הקב"ה לא נטש אותם, הוא נוקם את נקמתם ומושיע להם בעת צרתם". וכך התנהלה השיחה
בלה בינו לבין הזקן הפלאי, באשר הלה מתענין על גורל עם ישואל בגלותם, ורבי דוד מנחמו כל העת פי לא
יטש ה' עמו ונחלתו לא יעזוב. הם זוכים לשמירה עליונה והקב"ה מגן עליהם פנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף.

סיים רבי דוד את סעדתו, והזקן זרוו למהר לשוב על עקבותיו טרם תפליג הספינה לדרבה. מהר מאד מצא רבי
דוד את עצמו יושב באניה המפליגה, ובבלבו תמיהה על כל המאפע חסר הפשר. והנה מתבונן רבי דוד סביבו,
מביט בנוסעים שפספניה, ונדהם לגלות פי הכל שונה ממה שהכיר בתלקו הראשון של המסע. הוא לא מפיר
אף אחד מהנוסעים, לא את רבי-החובל ולא את הספנים, וגם הספינה עצמה נראית שונה ממה שזכר! ברור קצר
העלה את העבודה המצערת, פי הוא עלה על אניה שהגיעה מהבון הנגדי, שבה ממסעה בארצות הים התיכון,
ועושה עתה את דרכה לעבר ערי הנמל ברוסיה. נאלו האניה בה הפליג ופניה היו מועדות לכיוון ארץ-ישואל,
כבר הפליגה מזמן, ובמקומה הוא עלה על האניה שמחזירה אותו לביתו פלעמת שבא...

נקל לשער את הרששו של רבי דוד פורקס, שהתקיים בו "פי מנגד תראה את הארץ ושמה לא תבוא", וכל
בלו היה מלפף בגישי תמיהה ומבוכה. הוא לא הצליח להבין ביצד לא שם לבו בשעת מעשה לפלא הגדול
שהתרחש מול עיניו, ביצד באמצע אי בודד מופיע לפניו יהודי זקן שיודע מעצמו את שמו? איך עומד בית אחד
באמצע האי, ובו נערכת לפניו סעדת שחרית לתלפיות? ולמה לא עלה בדעתו להתענין ולשאל על זהותו של
היהודי הזקן? וכך אפפו את רבי דוד שאלות ותמיהות, ככל משך דרבו בחזרה לביתו.

מובן מאליו, פי רבי דוד עשה את דרכו תחלה אל רבו הבעל-שם-טוב, כדי לקבל ממנו את פתרון התעלומה.
אולם עם הנסו לקדש פניהם, ועוד טרם פצה פה וספר את המאפעות שעברו עליו, נענה הבעל-שם-טוב
ואמר באנחה: "הוי ר' דוד! הלא הזהרתי אותך מראש שתשכיל לפעל פראי ולא לעשות מעשי שטות!" וכשרבי
דוד נותר לעמד נדהם, הסביר לו הבעל-שם-טוב את פשר הדברים: "דע לך, פי בכל ראש חדש נכנס אברהם
אבינו עליו השלום לפני הקב"ה, והוא מבקש לדעת מה שלום בניו אהוביו כלל ישואל, השרויים בגולה שנים
רבות. ובכל פעם משיב לו הקב"ה פי לא זנח את בניו, וכי הוא פוקח את עין השגחתו הפרטית עליהם, ובכל
צרתם לו צר, ואף בהיותם בארץ אויביהם לא מאס בהם ולא געלם לכלותם חלילה, והוא זוכר להם את בריתו
אשר פרת עם אברהם. והנה בראש חדש זה, שוב הגיע אברהם פדרבו והתענין על גורל בניו, אף הפעם נכמרו
רחמיו על בניו הגולים, לא התקבלו דברי הבורא יתברך על לבו. נעשה משום פד רעש גדול בפשמים, ואמר ה'
יתברך לאברהם, הנה עכשו נוסע דוד עבדי לארץ-הקדש, לך נא ושאל אותו ותשמע ממנו פי אכן לא נטשתי
את בניך. ואכן התגלה אליו אברהם אבינו פדמותו של אותו זקן, ואתה הסבלת עשו! ובמקום לעמד ולזעק
חכם: 'געוואלד! עם ישואל נתון למשפחה, וכבר כשל פח הסבל מרב התלאות והצרות, פי הצרות גברו מאד ורבו
למעלה ראש', ולדרש את גאלת עם ישואל מיד; השבת לאברהם פדברי הבורא בכל ראש חדש, ובכך החמצת
את השעה למהר ולהחיש גאלתנו!"

ומעשה באחד הצדיקים, שספר את הספור הלז ביום א' של חג הספות, באשפיזין דאברהם רחמיא, ונענה בלהב
אש-קדש: "עכשו שנמצא עמנו אברהם אבינו עליו השלום, אנו אומרים לו בפה מלא, אברהם, אברהם! עמד
ישואל צריכים פרנסה, עמד ישואל צריכים ישועה, עמד ישואל צריכים רפואה, עמד ישואל צריכים גאלה!"

בי אנשים אחים אנחנו

תופעה מצויה היא לעתים בין אנשים, שיכולים הם לחיות חיי שלווה ורעות עם סביבתם, שבניהם וידידיהם, אף שלא תמיד דעתם שווה עמם. אך כאשר מתגלעים חלוקי דעות בינם ובין קרוביהם, הם מגיעים לידי מצוה ומריבה, והמחלוקת ביניהם בוערת פאש עד לב השמים, וככל שהם קרובים יותר ואהבתם גדולה, כך התגבר בהם אש המחלוקת כאשר שררה ביניהם חלילה הפרוד.

ועל כך אמר אברהם אבינו ללוט: "אל נא תהי מריבה ביני וביניך", אף שתחלה נאמר רק "ויחיריב בין רעי מקנה-אברם ובין רעי מקנה-לוט", אלא שפיון ש"אנשים אחים אנחנו" יהפוך הריב' הקטן ל"מריבה" גדולה, ואחירתו מי ישורנו, כפי שפכת השל"ה הקדוש. וכן מצוינו במסכת ברכות שאב"י היה רגיל לומר: "לעולם יהא אדם ערום ביראה, מענה רף ישיב חמה, ומרבה שלום עם אחיו ועם קרוביו ועם כל אדם וכו'", כי יש להזהיר במיוחד להרבות שלום עם אחיו ועם קרוביו, וכמוכא במסכת נבמות: "האזהב את שכניו ומקרב את קרוביו, עליו הפתוב אומר אז תקרא וד' יענה תשוע ויאמר הנני". וכפי שכתב רבנו בחיי על הפסוק "למשפחתים" - "מפאן שחיב אדם לקרב קרוביו כדי שישמחו עמם גימים טובים, וכן בימות הגאולה הבטיחנו הקב"ה להתקרב איש אל משפחתו, שגאמר 'בעת ההיא נא-ה' אהיה לאלקים לכל משפחות ישראל'".

ורגיל היה מגיד המישורים הירושלמי רבי אברהם אליעזר הנהג הולנדר לומר בדרך צחות: "על-כך מקונן הנביא ישעיה ואומר 'איש את-רעהו יעזרו' - כל אדם עומד נכון לסייע לחברו ועוזר לו בגוף ובמזון, אבל 'ולאחיו יאמר חזק' - כאשר קרובו מבקש ממנו סיוע, הוא מסתפק בדברי חזק ונחמה ואמר לו 'חזק' - התחזק באמונה וקנה לטוב, אך לא טורח בגופו למענו"...

מעשה נורא ארע ביקויו של רבי עקיבא איגר, כאשר אחד העשירים המפרסמים בתקופתו השיא את בתו. הוא הקציב נדניה גדולה למענה, ולאחר הצעות שדוכין רבות שהגיעו לפתחו, בחר בחתן מיוחד, תלמיד-הכם מפלג ובעל-מדות, והם החלו בהכנות לקראת החתונה. מובן שהעשיר לא חסד מהונו הרב כדי ליערף חתנה מפארת כיד-המלך, וכל קרוביו וידידיו הרבים הזמנו אחר כבוד. והנה הגיע היום המיוחד, כבר עומדים לצאת לחפה, אך לפתע שד ושבר! דקות ספורות טרם יצא חתן לקראת פלה לערוכת הקדושין, הגיעו שני אנשים, שעוררו רשם של אנשים נבדדים ושקולים בדעתם, ובקשו לשוחח בבחילות ובדחיפות עם הרב מסדר הקדושין. התעוררה מבוכה קלה, אך הרב פנה הצדה כדי לשמוע מה בפייהם, ונדהם לקבל את עדותם הפרורה על היות החתן פסול-חתן, וכיון שפך יש לבטל את החתונה באפן מידי! נקל לשער את המהומה שנוצרה במקום, לבס של המחמתים נשבר ועולמם חרב עליהם. הרבנים נסו לבדק את אמינות העדות, אך השנים עמדו בתקף על דעתם, ונכר היה שהם התבוננו היטב לכל השאלות והספקות שנסו להטיל בעדותם, ולא נמצא מוצא מן הספק.

הספור הפאוב התגלגל לפתחיהם של פוסקי הדור הנוצעים, ובין השאר נשלחה השאלה לפרשבורג אל מעוזו של החת"ם סופר. כאשר קבל החת"ם סופר לידייו את פתטי הספור, לא נסה כלל לחקר את העדים, אלא בקש לבדק דבר אחד בלבד: "האם יש קרבה משפחתית בין שני העדים שטענו כי החתן אינו פשר לבוא בקהל, להוריו של החתן?" הרבנים מהרו לערף חקירה ודרישה, ועד מהרה התגלה אכן, כי חכם עדיף מנביא, והחת"ם סופר צדק בהשערתו כי העדים היו קרובי-משפחה של החתן, וכיון שעיניהם היתה צרה בהצלחתו בשדוך המצליח לו זכה, נטרפה עליהם דעתם, וברב רשעותם הוציאו את דבתו רעה ונסו לפסל אותו לבוא בקהל, רחמנא לאלן. סופו של המארע שהסעיר את בני התקופה היה פמונן משמח, שכן העדות התבטלה כפי הדין שאין קרובים יכולים להעיד, והחתנה שנגרעה אמנם באחור, היתה שמחה מיוחדת שבועתים.

רבי עקיבא איגר, חותנו של החת"ם סופר, התענין בגורל החתנה שספלה בעטיה של העדות, וכאשר שמע את הוראתו של חתנו, התפעל עמקות, והתבטא בהתפעמות: "רוח-הקדש נזרקה בפי חתני!" וכן כתב בתשובה קענין דומה (שו"ת רבי עקיבא איגר סמן כחה): "והנה כאשר נשאל חתני חביבי הגאון המפרסם רבי משה נ"י אב"ד דק"ק פרשבורג על-זה, נתן דעתו לדון באם העדים הם קרובים ודן להחיר, ואם פי ראיתו אין מחור כל-כך, ראיתי פמה גדולה כהן של צדיקים, כי חדוש היה שדן ללא נשאל, ואולם אחר שעמד הרב פילא על החקירה, נודע שבאמת העדים הם קרובים זה לזה, ורוח ד' דבר בו".

כשד הסערה ההינו מקרוביו של החת"ם סופר להביע בפניו את תמיחתם: "הביצד עלה בדעת הרב לחקר אם העדים קרובים לחתן?" והחת"ם סופר בענותנותו הרבה הטעים כי לא מתוך נביאות פא לידי כך, אלא מתוך מחשבה מעמיקה ננפשו של אדם. "כאשר הובא הספור אלי, הפכתי בדעתי ואמרתי בלבי, הרי דבר החתנה המפארת והגדולה התפרסמה בראש כל חוצות. לא היה אימי מבין תושבי העיר הגדולה והערים הסמוכות, שלא ידע כי עשיר פלוני מחתן ביום המיעד את בתו עם החתן הנבחר. ההכנות היו בעצומן, והכל התנהל בפרסום רב, ותמוה אפוא על שני העדים, למה המתינו עד זמן החתנה מקש כדי לבוא להעיד את עדותם? והלא היה להם לבוא מיד עם השמע דבר השדוך, ולספר לרב העיר על המכשלה הגדולה שעתידה לצאת חלילה, בהקמת בית עם החתן הפסול. אלא מאי? השנים עשו את המעשה מתוך רשעות עמקה ושנאה יוקרת, ולכן המתינו בסבלנות עד זמן החפה ממש, כדי להמיט שואה וחרבן על המחמתים, ולהרס את השמחה הגדולה באפן בה נורא. אמרתי לעצמי, כי רשעות בה גדולה תתכן רק בקרובי משפחה! כאלו שהיו אוהבים קרובים והפכו להיות שונאים מבהקים, וככל שהקרבה גדולה יותר, כך מתרחב הפרוד והאש מתלקחת בתוך הפרד, ה' ירחם".

רבי שמשון פינקוס היה מספר ספור נורא זה, כדי להמשיך בכך את סבת התקנתו של דוד המלך עליו השלום לכרך מאה ברכות בכל יום, אחר שמתו בחורי ישראל. מפני שפאשר נוצר בינינו ובין המקום ברוך הוא רחוק תחת אהבתנו, באים חלילה על עם ישראל מארעות קשים, ויש מדי ליצר התקשרות מחדשת בינינו ובין בוראנו, וזאת אפשר על-ידי הברכות שאנו מברכים לו, ובכך אנו שבים לאהבתנו אליו אף יותר מאשר מקדם.

וגם את-הגוי - והנכון בעיני, הוא כי כל האמות חביב לענש על כל העניו והצער אשר ידעו לנו, והחקירה מעקרא אינה צודקת, כי האמות טעם אשר יעננו הוא לצד הבדלתנו מהם וקיום המצוות אשר אנו מקומים, וצא ולמד אם היו ישראל עובדים לשלה והיו לעם אחד במצרים לא היו המצריים משתעבדים בהם והיו פאחיהם המצרים, וכן בכל אמה ואמה אשר תשעבד ישראל ותרע הטעם הוא לצד היותינו נחלת שדי:

ביום ההוא ברת - הנה יש לתמה אך טח מראות עיניהם של המקמיים להאמין בגדלתנו ומעלתנו העתידה לבא, כי מקרא מלא דברי הכתוב שברת ה' ברית עם אברהם אבינו עליו השלום לתת לזרעו עשרה אמות, ועד עתה לא מצינו שנתן ה' לישראל אלא שבע אמות ונשארו שלש אמות, ואך יאמרו העצמות הובשות אבהה תקנות נחלתנו ושבועת ה' מנגדתם, וגם השבע שנתן ה' לא כלם פאו לפרק התקבל ובענותיני עבדים משלו פנו, ועשה ה' ככה לרמה מדה כנגד מדה פשם שאנו עבדי ה' ואין נכניעים לו יתפרד בעבד מורד פרבו גם כן ויבאו עבדים שלנו וימרדו פנו, ועוד יש לאלוה מלון לקים בריתו:

והיה שמה אברהם - ונראה להיות שעקר גנים של אברהם הם אשר תוליד לו שרה, דכתיב כי ביצחק וגו', ואברהם אבינו עליו השלום ידע זה ברוח הקדש כי ישמעאל אינו אלא ברורי פסלתו של יצחק, וראה פמול כי עקר זרעו לא יצא לעולם, כי מן הסתם לא יצד המזל אלא על איש עם פת זוג, ולזה אמר אברהם אינו מוליד כי לדת ישמעאל אינו לדה, פאומרו כי ביצחק יקרא לך זרע, ובה יתישב למה בתשובת ה' אליו חזיר שרה, כי היא עקר לדת אברהם:

דברי הימים

ביום ח' במרחשון תשנ"ו, נפטר רבי שמחה עלבערג, יו"ד אגודת הרבנים בארצות-הברית, מחבר ספרים רבים, ועורך הביטאון התורני 'הפרדס'. ביטאון זה נוסד בוורשה בשנת תרע"ג, וראה אור ברציפות במשך כמאה שנה. הוא נוסד בידי רבי שמואל אהרן הלוי פרדס, הועבר לארה"ב, וביד נערך בידי הרב עלבערג במשך 45 שנה, כשהוא נושא בו את מלחמת ההדות בגאון, ומעניק במה למאמרים תורניים של רבני התקופה.

הרב עלבערג נולד בוורשא, ולמד מפי גאוני העיר המופלאים, רבי נתן שפיגלגלאס ורבי מנחם זעמבא ה"ד, וכבר בצעירותו הדפיס מחידושויו שעוררו רושם רב. לאחר שוורשא נכבשה בידי הנאצים, העירו רבו רבי נתן באישון לילה, והאיו בו לעוזב מיד את העיר לאחר שראה בחלום והבין שעתידו בסכנה. בדרך נס הגיע לוויילנא, שם נפגש עם רב העיר רבי חיים עוזר גרודז'נסקי, וביקש ממנו: "מבקש אני מכבודו את שמו 'חיים עוזר', ויעזור לי לחיות חיים של תורה..."

יחד עם בחורי ישיבת מיר התגלגל לשנחאי ושם הקים את ביתו, ובשנת תש"ז היגר לארה"ב, והתבלט מיד בתורתו ובהנהגתו. גדול היה בתורה וגם בחסד, וביתו היה בית ועד לחכמים ופתוח לרווחה לכל אורח. עמד לימין בני ארץ-הקודש ונענה לכל פנייה לסיוע. פעם התבטא ואמר, כי "כאשר אני מבקר בארץ-ישראל, צריך אני ליטול עמי ארנק גדול של מעות..."

במשך 35 שנה מסר שיעור ב"דף היומי", וביום ז' במרחשון יום השנה לפטירת רבי מאיר שפירא, היה מתכנס עם תלמידי ישיבת חכמי לובלין ומציינים את לימוד הדף בקביעות; ואף הוא עצמו נפטר ביום זה בדיוק בשנת תשנ"ו.

להעליב - אין ביכלתי למחול! ואם לא חשבת להעליב אותי, אבל עלי-כפינים זלזלת בכבודו של יהודי מבני ישראל. כבודו של אותו האיש מישאאל אין ברשותי למחול!

ומספרים, פי מאותו היום והלאה, נזהר האיש מאד לחלק הרבה צדקה לכל מי שצא אליי, ומכל עני ועני בקש שימחל לו על עלבונו...

בשנת תרצ"ז לערך, בקר רבי חיים זיטשיק ראש ישיבת נוברדרוק, בעיר מזריטש שבפולין (כנראה 'מזריטש דליטא', ומפרסמת ממנה היא 'מזריטש גדול' שבאוקראינה, שנודעה על-שם המגיד הגדול 'מזריטש'), בה התקיים סניף של ישיבת נוברדרוק, והיה עד למעשה נפלא שעוזר רשם בעיר.

הדבר ארע עקרב שבת-קדש, כאשר כלם טרודים בהקנות לכבוד השבת, והנה לפתע נשמעים קולות רמים: "מציאתי חמש מאות דולר!" היה זה סכום עתק באותם ימים, והעוברים ושבירים נדהמו לשמע המציאה הגדולה. כשנפנו לראות מי הצועק גלו, כי המוציא אינו אלא שואב המים המקומי, יהודי פשוט לבאורה, אבל התברר עד כמה גדולה מעלתו. מדוע צעק? מפני שחשש שמא יתפתה לטל את האבדה לעצמו לאחר שפדק את הצורו שמצא ולא מצא בו סמנים מנהקים, ויכול היה למצוא החר הלכתי לקחתו לעצמו בטענה של יאוש בעלים, אך באצילות-רוחו בקש להבריח את עצמו לקנים מצות השבת אבדה, ולכן הכריז בקול-יקולות על המציאה. לא עברה שעה ארפה והתברר, כי הכסף נאבד מאלמנה קשת-ימים, שצבחה פרוטה לפרוטה במשך שנים ארוכות כדי להשיא את בנותיה המתפרגות, וכשראתה כי אוצרה נאבד, חשה כי עולמה חשוך בעדה. את שמחתה לשמע הבשורה על מציאת האבדה - לא נתן לתאר, והיא מהרה להציע למוצא הישר חלק נכבד מהסכום הגדול, אולם השואב סרב בכך תקף. "לא אמר אמת המצוה בעד שום הון שבעולם", ולבסוף נעתר שיפרישו סכום זעום מההון הרב, "אבל לא לעצמי" אמר. "אלא כדי לשבר 'כליזמרים' שינגנו ברחובות של עיר ואני ארקד מתוך שמחה". לשם מה הרקוד? לא הבינו הסובבים, ונפעמו לשמע התשובה של 'היהודי הפשוט': "לרקוד ולהודות לה' על שזפני לקנים מצוה בה גדולה! להודות לה' על שעמדתי בנסיון והשבת את הכסף לאלמנה, ולהפיר לו טובה על שעלתה בידי היכלת להתגבר על יצרי ולשמח יהודים מישאאל. וכי לא פדאי לרקוד על-כף?"

וכשהיה רבי חיים זיטשיק מספר על אותו שואב מים 'פשוט', היה מביע את התפעלותו ואמר לקהל שומעיו: "ראו נא עד כמה אין לנו שמץ של השגה במעלתו של שואב מים פשוט למראה".

ה"מנחת אלעזר" ממנקט שותח פעם אודות רום מעלתו של כל יהודי, ואפלו פשוט והמוני, וספר מעשה נפלא שהיה עם רבי זושא מאנפולי, וממנו נתן ללמד עד כמה שגבה חשיבותו של כל יהודי באשר הוא. בתקופה שהרבי ר' זושא ערך גלות ונדד מעיר לעיר להזריח את אור התורה בקרב העם, הגיע פעם לכפר אחד והתארח אצל אחד התושבים. טרם עלה על משכבו בקש לצאת לצרכיו, ויצא לחצר מאחורי הבית, אלא שבהגיעו לשם חש כי דבר-מה מונע ממנו זאת. נסה להכנס ולצאת, ועדין לא עלה הדבר בידו, והבין כי בודאי יש קדשה במקום ומפני כך נמנע ממנו להפנות שם. בדק הרבי ר' זושא היטב, והבחין כי במקום העמיד בעל המקום את סבתו, אלא שבהיותו עם הארץ ספד מעט ספד על הגג שעמד על עמודים ללא דפנות, חמתה היתה מרבה מצלתה והיתה פסולה לכל הדעות, אך האיש קרב המימותו סבר שהיא סבה פשוטה ובה ישב בימי החג, והבין הצדיק מה שנעשה עמו במקום מחמת קדשת המצוה.

וכים ה"מנחת אלעזר": במי ארע הדבר? בצדיק נשגב כמו הרבי ר' זושא, ומצדיק קזה נמנע לעשות דבר חל במקום שבו הקים יהודי פשוט ונבצר מדעת סבה פסולה, אך שהדבר ארע בימות השנה ולא בזמן המצוה! ללמדך עד כמה השפעתו של כל יהודי גדולה, והמצוה שעשה, אף שלא בהלכה, מותרת חזתם והשפעה על השנה בלה. ועל אחת כמה וכמה כאשר יהודי מקים מצוה בהלכה, השפעתו גדולה לאין שעור.

רבי דוד מללוב והיהודי הקדוש יצאו פעם לקבץ נדבות בשביל עניים. בדרפס סרו גם לביתו של עשיר אחד, והוא נתן לרבי דוד סכום הגון, אולם ל"יהודי" סרב לתת מפני שחשד שהוא נוטל את המעות לעצמו, ועוד העליב אותו ואמר: "בריא שכמותך יכול לעבד ולהשתכר".

כששמע רבי דוד מללוב את דברי העלבוך כלפי היהודי הקדוש, החזיר לעשיר את הכסף ושניהם הלכו לדרפס. אך מד' פשעונו את העיר נודע לעשיר כי שני האורחים היו רבי דוד מללוב והיהודי הקדוש. רץ אפוא אחריהם, וכשהשיגם התחיל לבכות בדמעות חמות לפים את היהודי שימחל לו על עלבונו, והתנצל שלא הפירו וחשב אותו לסתם יהודי פשוט.

"את עלבון כבודי שלי - איני צריך למחל, מפני שלא התפונת להעליב אותי", אמר היהודי הקדוש, "אולם את כבודו של אותו יהודי פשוט שאותו התפונת

בדרך כלל בא התאר אחר שם העצם, כגון: 'איש נבון', 'איש חכם', 'אדם טוב' וכדומה - תחלה שם העצם, ואחריו התאר. וקמה כתוב אצל ישמעאל "והוא יהיה פרא אדם?" כי בא לרמוז, שעקרו של ישמעאל שיהיה פרא, זה יהיה שם העצם שלו, ושם האדם יהיה טפל אליו... (מהר"ל דיסקין)

ועתה משם הורה מקום לבית-אל (ב, טז) במסכת ברכות אמרו, כי בעשרה שמתפללים מקריה השכינה קום שיבואו. והרי אברהם אבינו היה יחיד בעולמו שהפיר את רואו, שנאמר 'אחור היה אברהם', ואם כן לא הינה השכינה מקריה למקום תפלתו, אלא הוא הקדים לבוא ואחר כך שרחה שם השכינה. ובספר "בשערי ישכר" כתב, שהדבר מרמז בפסוק 'ועתה משם הורה מקום לבית אל', שאברהם בא להר - למקום התפלה שראי גבוהה ורמה, מקום לבית אל - בטרם היה המקום בית-אל בהשראת השכינה, ורק אחרי שבא אברהם היה המקום לבית אל בקרבתו. ואפשר להוסיף רמז לזה בטעמי המקרא, שהם קרמא ואולא רביע, כלומר הקדים אברהם והלך למקום התפלה, ורק אן שרחה השכינה במקום, ומרמו בטעם רביע לשון רביעה ומנחה.

אלינא תהי מריבה ביני ובינך (ב, טז) ב"שיר מעון" של החת"ם סופר מובא, כי התבות אל-נא מטעמות בפשטא שהוא טעם מפסיק, לרמז שהתחברות לרשעים אינה טובה, ולזה התבון אברהם אל-נא בניגוד מפסקת, וארובה - תהי מריבה ביני ובינך, כי אנשים אחים אמתו - ואי אפשר שלא להתחבר מפני קרבתו, ואם יזימן ואשמאלה - ואפלו על דבר טוב שנקרא ימין אין למודים מהם, אלא אנכי ואשמאלה. ונאה הפרוש לחת"ם סופר שלחם כל ימיו במרשעי ברית, אולם הבריים תמהים, שכן הטעם של "אל-נא" אינו אלא קרמא שהוא טעם משרת (ורבים מחלפים בנייהם מחסר ידעיה) ופירוט הפסוק הוא להפך ממש, שאברהם לא רצה להתחמק מלוט. ומצוה לישב.

ויבא וישב באלני ממרא אשר חברון (ב, טז) ויבא וישב מטעמות זו אתר זו בטעם תביר, ולא ברנא לפני תביר קרגיל. אמר רבי לוי יצחק מאוורניא, כי אף שהבטח הקב"ה לאברהם אבינו "כי את-כל-הארץ אשר-אתה ראה לך אתננה וזרעו עד עולם", לא נבה לבו של אברהם ולא הרגיש ברנא כל שהיא, אלא ויבא בתביר, וישב בתביר - בשברון לב ובהכנעה. (הר"ה מהשקל)

בירושלמי שבת: אמר רבי יהושע בן לוי, מימי לא עינתי בספרא דאגדתא, ופעם אחת ראיתי בו שיט קע"ה פרשיות שכתוב בתורה דבר, אמירה וצווי, והם כנגד קע"ה שנותי של אברהם אבינו, והמפרשים התבטבו לתבין מהו חן תפישות שמספרן קע"ה? היו שהסבירו כי הפניה למנהג ארץ ישראל שהיו נקשרים את התורה פעמים בשמיטה, והתורה היתה נקראת לשלש שנים ומצוה ואו משלימין, ולפי חשבון של חמשים פרשיות לשנה, קוראים בשלוש שנים ומצוה - קע"ה פרשיות. יש שמנו את פרקי התורה שהם קכ"א, ומתוכם יש י"ב פרקים בלי צווי, דבר ואמירה, ונתנו אפוא קע"ה שעליהם התפנו בעלי האגדה, אך כפונקו שאין אמת בדבר, שהרי פידוע חלומת הפרקים המופסת בספרים, נערכה בידי המוצרים, ואין אפוא מקום לרעיון זה, אף שהוא נחמד ומחשד. בספר "מטבע של אברהם" מנה ומציא שאכן יש בתורה ע"ה פרשיות שכתוב בהן דבר אמירה וצווי, וכך מצא שאברהם נזכר בתנ"ך קע"ה פעמים כמנין שנותיו (50 בשם אברהם, 159 בשם אברהם) ועוד קמוס ופלאים שם.

דעתו של רבי יואל מספיקר לא היתה נוחה מהמתהדרים באצטלא שלא להם, ונטלים לעצמם שררה יותר מאשר דרגתם האמתית. פעם פגש אדם העטוף ב'שמנון בגדים' וכל כלו אומר כבוד. שאלו רבי יואל ליהוה, והלה התברבר ביחוסו הרם. תהה הרבי על יחוסו, והלה התחכם וטען "אני נכדו של אברהם אבינו"... נענה רבי יואל על-אתר: "זה כבודי וכפשוט בעיני, אלא שאני יודע מאיזו אשה..."

וכך היה אצל ת"דברי חיים" מצונו, שהגיע אליו איש נכבד והושיבוהו בסמוך לרבי, אולם אחר-כך הגיע אברהם צעיר נכדו של רבי אשר ישעיה מרופשיץ, והגבאים הושיבוהו ליד הרבי והסטינו מעט את כסאו של האורח. תמה הלה: וכי אין אני נכדו של אברהם? ונענה הש"ב: "אם כבודו נכד של אברהם אבינו, הרינו ספק. אבל אברהם זה שהוא נכד צדיק רופשיץ הוא בודאי נכדו של אברהם אבינו, ואין ספק מוציא מידו ודאי..."

הפצ'ות ועד הפצת תורה

ספרי 'שבת טיש' ו'מידות טיש' בחנויות הספרים המובחרות לכמויות במחיר מיוחד: 02-5806777

5806777@GMAIL.COM